

**Ruimtelijke onderbouwing  
Natuurbegraafplaats Wierum**



**BügelHajema**

Ruimte voor de leefomgeving

# **Ruimtelijke onderbouwing Natuurbegraafplaats Wierum**

Inhoud

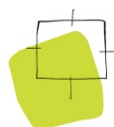
---

Rapport

juni 2018 (aangepaste versie van versie  
d.d. 15-09-2015)

1 juni 2018

Projectnummer 275.26.50.00.00



Ruimte voor de leefomgeving

The map shows the Wierum area in Friesland. Key features include the Wierumerpolder, Wierum (highlighted with a red outline), and surrounding villages like Adorp, Dordrecht, and Dordrecht. The map includes a grid and various geographical features like water bodies (Wierumerpolder, Wierum, Dordrecht) and roads (Wierum, Dordrecht). The map also shows the location of the Wierumse Kerk and the Wierumse Kerkhof. The map is titled 'Gemeente Winsum' in large orange letters.

# Inhoudsopgave

<b>1</b>	<b>Inleiding</b>	<b>4</b>
<b>2</b>	<b>Planbeschrijving</b>	<b>6</b>
2.1	Kenschets natuurbegraafplaats	6
2.2	Huidige situatie	6
2.3	Toekomstige situatie	7
<b>3</b>	<b>Beleid</b>	<b>10</b>
3.1	Rijksbeleid	10
3.2	Provinciaal beleid	11
3.3	Gemeentelijk beleid	12
<b>4</b>	<b>Toetsing milieuaspecten</b>	<b>14</b>
4.1	Bedrijvigheid	14
4.2	Geluid	14
4.3	Luchtkwaliteit	15
4.4	Bodem	16
4.5	Archeologie en cultuurhistorie	18
4.6	Water	18
4.7	Externe veiligheid	20
4.8	Ecologie	21
<b>5</b>	<b>Uitvoerbaarheid</b>	<b>24</b>
5.1	Economische uitvoerbaarheid	24
5.2	Maatschappelijke uitvoerbaarheid	24

# 1 Inleiding

## Aanleiding

Grenzend aan de bestaande begraafplaats op de wierde Wierum is Het Groninger Landschap (hierna: initiatiefnemer) voornemens om een natuurbegraafplaats te realiseren. De initiatiefnemer heeft de gemeente Winsum verzocht medewerking te verlenen aan deze ontwikkeling op het perceel aan de Paddepoelsterweg (hierna: projectgebied).

Het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Winsum heeft bij principebesluit van 18 november 2014 aangegeven medewerking aan deze (beoogde) ontwikkeling te willen verlenen, mits het vigerende bestemmingsplan op een dergelijke wijze wordt gewijzigd dat de beoogde ontwikkeling mogelijk is.

## Projectgebied

Op de overzichtskaart voorin dit rapport is de globale ligging en begrenzing van het projectgebied aangegeven. Het gaat om een perceel gelegen aan de rand van de wierde, die grenst aan de bestaande begraafplaats. Op dit moment maakt het projectgebied deel uit van het bestemmingsplan 'Buitengebied Winsum' (NL.IMRO.0053.BPBG2011BEHE1-VA03) en kent het de bestemming 'Natuur', en de dubbelbestemmingen: 'Waarde - Archeologie 2', 'Waarde - Wierde invloed zone', 'Waarde - Landschap'.

## Omgevingsvergunning

Zoals gesteld door de gemeente dient, om de nieuwbouw mogelijk te maken, het vigerend bestemmingsplan te worden aangepast. De initiatiefnemer heeft ervoor gekozen om middels een omgevingsvergunning voor planologisch strijdig gebruik - met toepassing van het projectafwijakingsbesluit ex artikel 2.12, lid 1, onder a, onder 3 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) - de bestaande plannen aan te passen. Voor deze Wabo-procedure is een zogeheten 'ruimtelijke onderbouwing' noodzakelijk. Onderhavig rapport voorziet in deze ruimtelijke onderbouwing en zal te zijner tijd in vigerende bestemmingsplan worden opgenomen.

## Bevoegd gezag

Op grond van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) zijn bouwwerken omgevingsvergunningplichtig voor de activiteit bouwen en bij strijd met het bestemmingsplan (artikel 2.1, lid 1, onder c). Dit houdt in dat een bouwplan dat nog niet in een bestemmingsplan in de zin van artikel 2.12 (van de Wabo) is geregeld, pas gerealiseerd mag worden wanneer hiervoor een omgevingsvergunning is verleend. De hoofdregel (art. 2.4, lid 1 Wabo) is dat burgemeester en wethouders van de gemeente waar het betrokken project in hoofdzaak wordt of zal worden uitgevoerd, beslissen op een aanvraag om omgevingsvergunning. In een aantal situaties moet worden afgeweken van de hoofdregel (art. 2.4, lid 2 t/m 5 Wabo in relatie tot art. 3.1 t/m 3.4 Bor). Van deze uitzonderingen is bij het onderhavige project geen sprake. Het College van Burgemeester en Wethouders van de gemeente Winsum is het bevoegde gezag.

**Leeswijzer**

Het volgende hoofdstuk gaat met de planbeschrijving in op de huidige en toekomstige inrichting van het projectgebied. Het derde hoofdstuk beschrijft het relevante beleid van het Rijk, de provincie Groningen en de gemeente Winsum. Het vierde hoofdstuk is gewijd aan milieu hygiënische aspecten en randvoorwaarden. Het laatste hoofdstuk gaat in op de economische en maatschappelijke uitvoerbaarheid van de voorgenomen ontwikkeling.

## **2 Planbeschrijving**

### **2.1 Kenschets natuurbegraafplaats**

Natuurbegraafplaatsen zijn in opkomst. Groot-Brittannië kent de grootste belangstelling voor natuurbegraven. De eerste natuurbegraafplaats werd daar opgericht in 1993. Inmiddels kent Groot-Brittannië ruim 300 van dergelijke begraafplaatsen. In Nederland heeft natuurbegraven betekenis gekregen met de opening van de begraafplaats Bergerbos in 2004 in de buurt van Roermond. Op dit moment zijn er in Nederland zeven natuurbegraafplaatsen waarvan er één in de provincie Groningen is gevestigd, namelijk natuurbegraafplaats Reiderwolde. De verwachting is dat het aantal natuurbegraafplaatsen in Nederland de komende jaren zal toenemen.

Natuurbegraafplaatsen onderscheiden zich van andere begraafplaatsen vanwege het natuurlijke karakter. Uitgangspunt is dat alle materialen vergankelijk en inheems zijn. Dus geen natuurstenen zerk als markering, het graf is ondergeschikt aan de natuur.

De gemiddelde belangstelling voor een graf is gemiddeld 40 jaar. Dit komt overeen met de duurzaamheid van het hout van de kist. Dit betekent dat het graf na 40 jaar, of eerder, niet meer te herkennen is op de natuurbegraafplaats. De vergankelijkheid van het graf past in de huidige samenleving. De term 'terug naar de natuur' is een belangrijk argument voor natuurbegraven. Verwacht wordt dat de komende 25 jaar in Nederland de belangstelling voor natuurbegraven sterk zal toenemen.

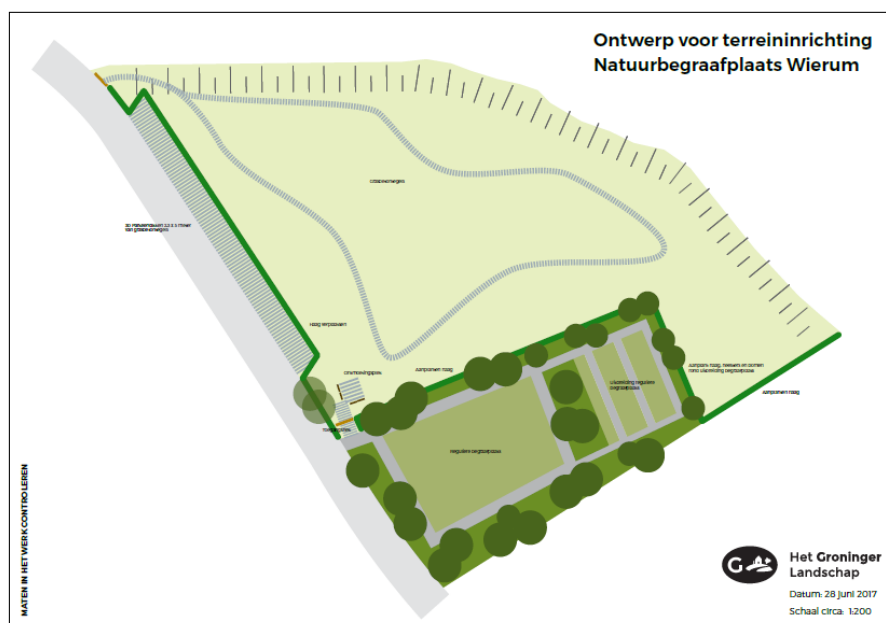
### **2.2 Huidige situatie**

Het projectgebied, zoals weergegeven op ondergaande uitsnede en op de overzichtskaart, is gesitueerd in het gehucht Wierum en wordt als het ware begrensd door een sloot, een landweg, de bestaande begraafplaats en de Paddepoelsterweg. De totale oppervlakte van het gebied is ongeveer 1,06 ha en wordt op dit moment gebruikt voor agrarische doeleinden; het terrein is bedekt met gras en klaver en wordt beweid door runderen.



## 2.3 Toekomstige situatie

In de gewenste situatie wordt het projectgebied ingericht als natuurbegraafplaats, zoals weergegeven in onderstaande afbeelding. Uitgangspunt bij de aanleg en inrichting van deze begraafplaats is "de karakteristiek van het landschap." De initiatiefnemer ziet de verbondenheid en interactie van de begraafplaats met het open Groninger landschap als belangrijke kwaliteit.





Aan de hand van dit uitgangspunt wordt de natuurbegraafplaats ingericht en vormgegeven.

### **Uitbreiding bestaande begraafplaats**

Het ontwerp dat is afgebeeld op blz. 10 voorziet ook in een (beperkte) uitbreiding van de bestaande begraafplaats. Dit uitbreidingsgebied is hierboven afgebeeld. Voor dit gebied geldt dat er begraven kan worden op 'reguliere' wijze.

De hervormde gemeente Dorkwerd, eigenaar van de bestaande begraafplaats, heeft aangegeven dat de nog beschikbare grafruimte op de bestaande begraafplaats beperkt is en er behoefte is tot uitbreiding van de begraafplaats. In het plan is aan deze wens invulling gegeven door uitbreiding met 750 m<sup>2</sup>, aangrenzend aan de bestaande begraafplaats. De inrichting van deze uitbreidingsoppervlakte zal aansluiten bij de inrichting van de begraafplaats. Betreffende oppervlakte zal door initiatiefnemer voor onbepaalde tijd in gebruik worden gegeven aan de hervormde gemeente.

Hieronder worden een aantal elementen specifiek uitgelicht, zoals: de grafelijkheid, de entree, inrichting en beheer, de ontsluiting en het parkeren.

### **Grafelijkheid**

In overleg met de provincie is de grafelijkheid bepaald op maximaal 250 graven/urnen per hectare.

### **Entree**

Het is de bedoeling om vanaf de Paddepoelsterstraat een, van de bestaande reguliere begraafplaats gescheiden entree te maken, zoals weergegeven op de ontwerpschets op blz. 10. Bij de entree naar de natuurbegraafplaats zal een houten toegangshek geplaatst worden.

### **Gebouwde voorzieningen**

Op de begraafplaats zullen geen gebouwde voorzieningen worden gerealiseerd.

### **Inrichting en beheer**

Alvorens de natuurbegraafplaats als zodanig in gebruik wordt genomen zal de bestaande grasmat worden omgezet en vervolgens worden ingezaaid met een bloemrijk gras- en kruidenmengsel en worden onderhouden door middel van het toepassen van extensief maaibeheer, eventueel gevolgd door nabeweidings. Het terrein zal een- tot tweemaal per jaar geheel gemaaid worden waardoor de openheid van het landschap wordt geborgd en behouden. Om de begraafplaats echter wel toegankelijk te houden voor het gebruik zal een beheerpad worden aangelegd op de hoogtelijnen van de wierde bestaande uit 'graskeien'. Dit beheerpad zal met een hogere frequentie worden gemaaid.

Rond de uitbreiding van de bestaande begraafplaats zal, conform situatie rond bestaande begraafplaats, beplanting worden aangebracht bestaande uit bomen en struiken. Vanaf de bestaande begraafplaats zullen de aanwezige schelpenpaden worden doorgetrokken naar het uitbreidingsgebied. Langs de rand van de bestaande begraafplaats en het uitbreidingsgebied wordt een meidoornhaag aangeplant die doorloopt tot aan de grenssloot.

### **Ontsluiting**

Naast de entree via de bestaande opgang aan de Paddepoelsterweg wordt het projectgebied ook ontsloten aan de noordwestzijde. Op dit moment bestaat op die plaats al een ingang naar het perceel, deze zal blijven bestaan en gebruikt worden als entree voor de grafdelvers en hun machines.

### **Parkeren**

De huidige parkeervoorzieningen aan de Paddepoelsterweg zijn (zeer) gering. Om voldoende parkeermogelijkheden te bieden zal de bestaande meidoornhaag aan de Paddepoelsterweg in het perceel worden geplaatst en schuin op de weg 30 parkeervakken worden aangelegd. Hierdoor ontstaat een strook grond waarop kan worden geparkeerd. De parkeervakken zullen worden aangelegd met graskeien. Hierdoor zal de parkeervoorziening niet teveel opvallen en visueel sprake zijn van een ruime berm. Hiermee wordt het beeld van het wegprofiel en de beleving van de daarvan en de naastgelegen wiede niet aangetast.

Uit overleg van initiatiefnemer met omwonenden is vaar voren gekomen dat uitbreiding van de parkeervoorziening wenselijk is. In de huidige situatie leidt het parkeren bij begrafenissen namelijk geregeld tot verkeershinder. Om dit te voorkomen is gekozen voor de aanleg van een ruime parkeervoorziening.

## 3 **Beleid**

In dit hoofdstuk zal het, voor deze ontwikkeling, relevante ruimtelijke beleid van het Rijk, de provincie Groningen en de gemeente Winsum worden besproken.

### 3.1 **Rijksbeleid**

#### **SVIR**

Het rijksbeleid op ruimtelijk gebied is neergelegd in de Structuurvisie Infrastructuur en Ruimte van 13 maart 2012 (hierna: SVIR). In de SVIR is de visie van de rijksoverheid op de ruimtelijke opgaven en mobiliteitsopgaven voor Nederland richting 2040 aangegeven. Voor de periode tot 2028 zijn de volgende rijksdoelen uitgewerkt:

- vergroten van de concurrentiekracht door versterking van de ruimtelijk economische structuur van Nederland;
- verbeteren van de bereikbaarheid; en
- zorgen voor een leefbare en veilige omgeving met unieke natuurlijke en cultuurhistorische waarden.

Met betrekking tot deze laatste ambitie stelt de rijksoverheid dat:

- Zijn inwoners een veilige en gezonde leefomgeving biedt, met een goede kwaliteit milieu in het stedelijke en landelijke gebied,
- Dat Nederland blijvend beschermd is tegen extreme weersomstandigheden en mogelijke overstromingen als gevolg van de zeespiegelstijging en dat Nederland beschikt over voldoende zoetwater in droge perioden;
- Dat Nederland een bepalende speler is in de internationale transitie naar duurzame mobiliteit;
- Dat Nederland nog steeds beschikt over de huidige nationale, internationale en unieke cultuurhistorische waarden en een natuurnetwerk dat de flora- en faunasoorten in stand houdt.

Voor een goede kwaliteit van het milieu moet de kwaliteit van bodem, water en lucht minimaal voldoen aan de nationale en internationale normen. Verder is er ruimte voor een nationaal netwerk van natuur dat onze flora- en fauna- soorten voldoende leefgebieden en verplaatsingsmogelijkheden biedt en ze in staat stelt om te overleven en zich te ontwikkelen. Dit nationale netwerk van natuur is het geheel van (herijkte) EHS en Natura 2000-gebieden.

Om de leefbaarheids- en veiligheidsdoelstelling te bereiken zet het Rijk selectief in op dertien nationale belangen. Binnen deze belangendomeinen laat het Rijk meer over aan provincies en gemeente, maar blijft het wel eindverantwoordelijk. Buiten deze dertien belangenterreinen hebben de decentrale overheden beleidsvrijheid. Deze beleidsvrijheid geldt bijvoorbeeld voor het landschapsbeleid.

## **Barro & Bro**

Om de nationale belangen uit de SVIR juridisch te borgen heeft het Rijk twee regelstelsels ontwikkeld, namelijk het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (hierna: Barro) en het Besluit ruimtelijke ordening (hierna: Bro). Het Barro geeft algemene regels voor het beschermen van de benoemde nationale belangen, bijvoorbeeld het begrenzen van de EHS. Het Bro geeft de juridische kaders voor de processen van ruimtelijke belangenafweging en besluitvorming door de verschillende overheden.

## **Afweging**

Het initiatief voor de natuurbegraafplaats in Wierum voorziet in een versterking van de landschappelijke, natuurlijke en cultuurhistorische waarden van het projectgebied. Door deze respectievelijk begaanbaar, te verbinden, te versterken en zichtbaar te maken. De beoogde ontwikkeling sluit om deze reden dan ook goed aan bij de leefbaarheidsdoelstellingen van het Rijk en ondervindt hierdoor geen weerstand van het Rijksbeleid voortkomend uit de SVIR, Barro's of Bro. Zie ook paragraaf 4.8 waarin de ecologische implicaties van de natuurbegraafplaats aan bod komen.

## **3.2 Provinciaal beleid**

### **Provinciale omgevingsvisie**

De Omgevingsvisie provincie Groningen (2106-2020) en de Omgevingsverordening provincie Groningen 2016 zijn op 1 juni 2016 vastgesteld door Gedeputeerde Staten van Groningen en in werking getreden.

De Omgevingsvisie bevat de integrale lange termijnvisie van de provincie op de fysieke leefomgeving. De Omgevingsvisie komt in de plaats van het Provinciaal Omgevingsplan (POP).

Ten aanzien van het thema landschap is het de ambitie van de provincie om een hoge landschappelijke kwaliteit te realiseren en te behouden. De provincie geeft hierbij aan dat een hoge ruimtelijke kwaliteit van de leefomgeving bijdraagt aan de leefbaarheid van de provincie, maar ook vanuit het oogpunt van duurzaamheid en als cultureel erfgoed van belang is.

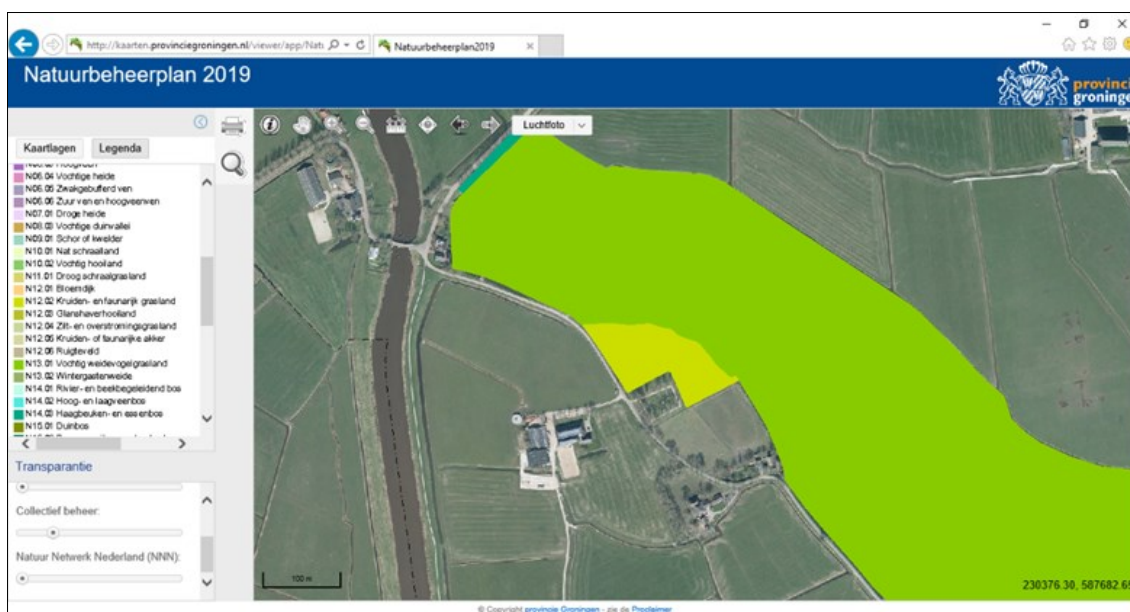
### **Provinciale omgevingsverordening**

De Omgevingsverordening Provincie Groningen 2016 bevat regels voor de fysieke leefomgeving in de provincie Groningen. Deze regels richten zich op de thema's ruimtelijke ordening, water, infrastructuur, milieu en ontgroningen. De Omgevingsverordening is nauw verbonden met de Omgevingsvisie provincie Groningen 2016 - 2020. Met de Omgevingsverordening laat de provincie haar omgevingsbeleid op genoemde thema's doorwerken in plannen van gemeenten en waterschappen.

Bij de Omgevingsverordening horen enkele kaarten waarop de specifieke waarden, dan wel belemmeringen zijn weergegeven. Uit deze kaarten, die ook zichtbaar zijn via <http://www.provinciegroningen.nl/loket/kaarten/ruimtelijke-plannen/> blijken een aantal bijzonderheden voor het projectgebied. Het projectgebied ligt namelijk binnen de NNN (NatuurNetwerk Nederland, voorheen EHS) alsook binnen cultuurhistorische zones; Wierden, zones rond wierden en wierdendorpen, landschap met herkenbare onregelmatige blokverkeveling.

De doelstellingen van de NNN zijn uitgewerkt in het Natuurbeheerplan Groningen 2018. Voor het projectgebied geldt op grond van dit plan het beheertype Vochtig weidevogelgrasland (N13.01). De bestemming Natuurbegraafplaats conflicteert met dit beheertype. Met de provincie is overeengekomen dat een wijziging van het bestaande beheertype naar het beheertype Kruiden- en faunarijk grasland (N12.02) zal worden doorgevoerd. Deze wijziging is in het Natuurbeheerplan Groningen 2019 doorgevoerd. Het beheertype Kruiden- en faunarijk grasland (N12.02) is goed te verenigen met een functie als natuurbegraafplaats. Door deze wijziging wordt voldaan aan de vereisten die voortkomen uit de positionering van het projectgebied binnen de NNN. Tevens is met de provincie overeengekomen dat de oppervlakte NNN die verloren gaat door o.a. de uitbreiding van de reguliere begraafplaats en de aanleg van paden en parkeerplaatsen elders door Het Groninger Landschap zal worden gecompenseerd.

Ten aanzien van de cultuurhistorische aspecten voortkomend uit de provinciale verordening is een onderzoek verricht door Libau, welke in paragraaf 4.5 zal worden besproken.



### 3.3 Gemeentelijk beleid

#### Bestemmingsplan

Zoals al in hoofdstuk 1 is beschreven, maakt het projectgebied onderdeel uit van het bestemmingsplan 'Buitengebied Winsum'. Op onderstaande afbeelding is een uitsnede van de verbeelding weergegeven. Het projectgebied kent de bestemming 'Natuur', en de dubbelbestemmingen: 'Waarde - Archeologie 2', 'Waarde - Wierde invloed zone', 'Waarde - Landschap'.



### **Structuurvisie Winsum**

De gemeente Winsum heeft in 2013 de 'Structuurvisie Winsum' opgesteld. Deze structuurvisie kent drie inhoudelijke speerpunten waarin de gemeente wil investeren, namelijk:

- Goede bereikbaarheid;
- Sterke kernen met eigen karakter;
- Vitaal en waardevol buitengebied.

Ten aanzien van deze laatste ambitie stelt de gemeente dat het de opgave is om de waardevolle cultuurhistorische elementen in het landschap te behouden en tevens beter te benutten voor recreatieve doeleinden. Onderhavige ontwikkeling draagt aan deze ambitie bij en past hierdoor binnen het streven van de gemeente Winsum vastgelegd in de structuurvisie.

### **Afweging**

De ontwikkeling van de natuurbegraafplaats past binnen de ambitie van de gemeente, zoals vastgesteld in de structuurvisie. Met onderhavig rapport wordt afgeweken van het bestemmingsplan waardoor (ook) deze geen belemmering vormt voor de ontwikkeling van een natuurbegraafplaats in het projectgebied.

## **4 Toetsing milieuaspecten**

In dit hoofdstuk zal de uitvoerbaarheid van het initiatief getoetst worden aan milieu- en omgevingsaspecten en de bijbehorende regelgeving.

### **4.1 Bedrijvigheid**

#### **Wetgeving**

Milieuaspecten worden weliswaar geregeld via de daartoe geëigende wetgeving, maar daar waar het de ruimtelijke ordening raakt, dient met deze aspecten rekening te worden gehouden. Het gaat dan met name om de situering ten opzichte van milieuhinderlijke inrichtingen. Om te bepalen welke afstanden dienen te worden aangehouden, is de VNG-brochure Bedrijven en Milieuzonering (2009) geraadpleegd. In deze brochure staan richtafstanden van bedrijven tot bebouwing aangegeven. Bezien moet worden of de nieuwe ontwikkeling in het projectgebied wordt beperkt door bedrijvigheid in de omgeving (en omgekeerd).

#### **Activiteiten**

In de nabijheid van het projectgebied bevinden zich enkele agrarische bedrijven. Deze bedrijven worden op grond van de VNG-brochure betiteld als milieucategorie 2 activiteit. Voor dergelijke activiteiten dient een minimale afstand van 30 m te worden gehanteerd. In onderhavige ontwikkeling is de afstand tussen het projectgebied en de dichtbij gelegen agrarische bedrijven circa 60 m. Hierdoor valt de natuurbegraafplaats buiten de invloedssfeer van de agrarische bedrijvigheid.

De natuurbegraafplaats zelf wordt op grond van de VNG-brochure Bedrijven en Milieuzonering aangeduid als milieucategorie 1 activiteit. Voor vergelijkbare activiteiten dient een minimale afstand van 10 m te worden gehanteerd. Het agrarische bedrijf en woonhuis liggen, zoals hiervoor al aangegeven, op een afstand van circa 60 m. De overige huizen in het gehucht Wierum liggen op een afstand van circa 80 m van de begraafplaats. Hierdoor vallen zij buiten de invloedssfeer van onderhavige ontwikkeling.

#### **Conclusie**

Geconcludeerd kan worden dat de aanwezige bedrijvigheid in de buurt van het projectgebied, alsook de gewenste ontwikkeling op de omliggende woningen, geen invloed heeft.

### **4.2 Geluid**

#### **Wetgeving**

Met deze ruimtelijke onderbouwing wordt de mogelijkheid geboden tot het realiseren van een begraafplaats. Een begraafplaats, zoals onderhavige ontwikkeling, is door de Raad van State in de uitspraak van 28 juli 2004 (ABRvS 28 juli 2004, nr. 200304766/1) aangeduid als 'geen geluidsgevoelig object'. Hierdoor is een toetsing aan de Wet geluidhinder niet noodzakelijk.

### 4.3 Luchtkwaliteit

#### Wetgeving

In hoofdstuk 5 van de Wet milieubeheer is de regelgeving met betrekking tot luchtkwaliteit vastgelegd. In artikel 5.16 is vastgelegd dat bestuursorganen bevoegdheden, zoals het afwijken van een bestemmingsplan, mogen uitoefenen wanneer sprake is van één van de volgende gevallen:

- a. Er is geen sprake is van een (dreigende) overschrijding van de grenswaarden.
- b. De concentratie van de desbetreffende stoffen in de buitenlucht verbetert of blijft ten minste gelijk.
- c. Het plan draagt 'niet in betekenende mate' bij aan de concentratie van de desbetreffende stoffen in de buitenlucht.
- d. De ontwikkeling is opgenomen in een vastgesteld programma, zoals het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (NSL).

Een nadere uitwerking van de regelgeving met betrekking tot het begrip 'niet in betekende mate' is vastgelegd in het 'Besluit niet in betekende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen)' en de 'Regeling niet in betekende mate bijdragen (luchtkwaliteitseisen)'. Voor ontwikkelingen die 'niet in betekende mate' bijdragen aan de luchtverontreiniging hoeft niet te worden getoetst aan de grenswaarden.

Voor kleinere ruimtelijke plannen heeft het toenmalige Ministerie van VROM in samenwerking met InfoMill een specifieke rekentool ontwikkeld om op een eenvoudige en snelle manier vast te stellen of een plan niet in betekende mate bijdraagt aan de concentraties van de betreffende stoffen in de buitenlucht. Deze rekentool baseert zich op de verkeersgeneratie van het project. De verkeersgeneratie is aan de hand van CROW-publicatie 317-kencijfers parkeren en verkeersgeneratie vastgesteld op 37 tot 51 ritten per plechtigheid. Dit leidt tot een gemiddelde van 44 ritten per plechtigheid. Er van uitgaande dat er maximaal 8 plechtigheden op een dag zullen plaats vinden zorgt voor een totale (maximale) toename van 352 ritten per dag.

Na invoering van de vorenstaande gegevens in deze rekentool blijkt dat het planvoornemen niet in betekende mate bijdraagt aan de verslechtering van de luchtkwaliteit bij een toename van 352 extra voertuigbewegingen per weekdag, waarbij het aandeel vrachtverkeer 0% bedraagt. De berekening d.d. 7 september 2015 is onderstaand weergegeven.



**Worst-case berekening voor de bijdrage van het extra verkeer  
als gevolg van een plan op de luchtkwaliteit**

Extra verkeer als gevolg van het plan	
Extra voertuigbewegingen (weekdaggemiddelde)	352
Aandeel vrachtverkeer	0,0%
Maximale bijdrage extra verkeer	
NO <sub>2</sub> in µg/m <sup>3</sup>	0,33
PM <sub>10</sub> in µg/m <sup>3</sup>	0,06
Grens voor "Niet In Betekenende Mate" in µg/m <sup>3</sup>	1,2
<b>Conclusie</b>	
<b>De bijdrage van het extra verkeer is niet in betekenende mate; geen nader onderzoek nodig</b>	

Geconcludeerd kan worden dat de ontwikkeling op het projectgebied "niet in betekenende mate" bijdraagt aan de luchtverontreiniging. Hiermee wordt voldaan aan artikel 5.16 lid c van de Wet milieubeheer. De luchtkwaliteitseisen leveren derhalve geen belemmeringen op voor de gewenste ontwikkeling.

#### 4.4 Bodem

Met betrekking tot de inrichting van (natuur)begraafplaatsen zijn verschillende wetten en regelingen van toepassing. Hieronder zullen deze worden besproken.

##### Wet op de lijkbezorging

###### WETGEVING

De Wet op de lijkbezorging regelt de lijkbezorging in ruime zin, waaronder de locatiekeuze en het beheer van een bijzondere begraafplaats. De wet geeft aan dat een bijzondere begraafplaats kan worden aangelegd en in stand gehouden door een kerkgenootschap, een privaatrechtelijke rechtspersoon en een natuurlijk persoon. Het college van burgemeester en wethouders van de gemeente waar de bijzondere begraafplaats ligt, moet hiervoor toestemming geven en kan maatregelen voorschrijven om de grond geschikt te maken voor het gebruik als begraafplaats. De gemeenteraad is het bevoegde gezag voor het aanwijzen van de locatie. Er moet een register worden bijgehouden met de begraven lijken en een nauwkeurige aanduiding van de plaats waar deze begraven zijn.

###### AFWEGING

Bij het ontwikkelen van een natuurbegraafplaats in Wierum wordt rekening gehouden met de bepalingen uit de Wet op de lijkbezorging. Er is overeenstemming en toestemming van de gemeente met betrekking tot de locatie en er wordt een register bijgehouden van de begraven stoffelijke overschotten. De lengte- en breedte coördinaten van de graflocatie zullen worden vastgelegd in dit register. Op basis van deze gegevens kan met behulp van landmeetkunde de exacte locatie van het stoffelijke overschot worden bepaald en terug gezocht.

## **Besluit op de lijkbezorging**

### **REGELGEVING**

Het Besluit op de lijkbezorging, dat is vastgesteld op 3 mei 1991, regelt onder andere de wijze van begraven, de inrichting van het graf en de afstand die tussen twee graven gehanteerd moet worden. Het stoffelijk overschot, zo schrijft het besluit voor, dient te worden begraven in een kist of een omhulsel dat is afgestemd op het doel van begraving. Als een kist wordt gebruikt, moet deze zijn vervaardigd van biologisch afbreekbaar materiaal, dat het doel van begraving niet belemmert. Tussen de graven moet minimaal 30 cm afstand bestaan. De bovenkant van de kist of het omhulsel moet minimaal 65 cm onder de grond liggen. Er mogen niet meer dan drie stoffelijke overschotten boven elkaar worden begraven, en tussen deze stoffelijke overschotten moet minstens 30 cm grond liggen. Het onderste graf moet minimaal 30 cm boven de gemiddeld hoogste grondwaterstand (hierna: GHG) liggen. De graven moeten minstens een meter van de erfafscheiding liggen.

### **AFWEGING**

Bij natuurbegravingen worden uitsluitend biologisch afbreekbare materialen gebruikt, zoals ook zal gebeuren op de natuurbegraafplaats in Wierum. Natuurbegraven is daarmee milieuvriendelijker dan dat de regelgeving op grond van het Besluit op de lijkbezorging wenst. Op de natuurbegraafplaats in Wierum komen de graven op plot van 12 m<sup>2</sup> te liggen. Daarnaast komen de graven op de voorgeschreven diepte te liggen. Extra rekening wordt gehouden met de ligging van de begraafplaats op een wierde. Hierdoor kunnen nabij de sloot geen graven worden gesitueerd. Als richtlijn wordt een GHG van 130 cm gehanteerd. Om te kunnen beoordelen op welke delen van de wierde begraven mag worden en op welke delen mogelijk aanpassingen nodig zijn (bijvoorbeeld ophogen) is een bodemkundig/hydrologisch onderzoek uitgevoerd door Wiertsema & Partners op 22 juni 2015 ("Geotechnisch onderzoek, realisatie natuurbegraafplaats te Winsum"), welke als bijlage is bijgevoegd.

## **Inspectierichtlijn lijkbezorging**

### **REGELGEVING**

De Inspectierichtlijn lijkbezorging geeft informatie en adviezen over de belangrijkste milieu hygiënische aspecten van de lijkbezorging. Doel van deze richtlijn is het beantwoorden van de meest gestelde vragen over lijkbezorging en bijdragen aan het voorkomen van milieu hygiënische problemen. Met het oog hierop geeft de richtlijn adviezen voor het tegengaan van bodem- en grondwaterverontreiniging, onvolledige lijkvertering en hinder. Volgens de richtlijn is een zand- of zavelgrond het meest geschikt om te begraven. Daarnaast moet de afwatering van een (normale) begraafplaats milieu hygiënisch kritisch worden gezien net zoals de mogelijkheid om eventuele maatregelen te nemen die voorkomen dat het water terechtkomt in het grond- of oppervlaktewater. De afstand tussen de begraafplaats en de dichtstbijzijnde woning dient bij voorkeur 20 m tot 30 m te bedragen en de privacy op de begraafplaats moet worden gewaarborgd. Ten slotte moet geluidshinder voor de nabije omgeving worden voorkomen en moeten zo nodig maatregelen worden getroffen tegen het toenemen van het verkeer.

## AFWEGING

De bodem van natuurbegraafplaats Wierum bestaat uit baggerslip afkomstig uit het van Starkenborghkanaal. Hierdoor bestaat het, zoals ook uit het geotechnisch onderzoek is gebleken voornamelijk uit klei en zand. Bij natuur begraven worden natuurlijke, biologisch afbreekbare materialen gebruikt voor de kist en de lijkwade. Dit bevordert de luchtcirculatie en zorgt een adequate vertering. Op natuurbegraafplaats Wierum wordt in principe een laag diep begraven. Om iedere kans op verontreiniging uit te sluiten is een bodem en hydrologisch onderzoek verricht, zoals hiervoor besproken en in de bijlage bijgevoegd. Daarnaast is de afstand tot de naastgelegen woningen circa 90 m. Alles overziende kan worden vastgesteld dat de natuurbegraafplaats Wierum voldoet aan hetgeen gesteld is in de inspectierichtlijn lijkbezorging.

## 4.5 Archeologie en cultuurhistorie

Begin 1992 ondertekende Nederland het Verdrag van Valletta/Malta. Daarmee heeft de zorg voor het archeologische erfgoed een prominentere plaats gekregen in het proces van de ruimtelijke planvorming. Uitgangspunten van het verdrag zijn het vroegtijdig betrekken van archeologische belangen in de planvorming, het behoud van archeologische waarden in situ (ter plaatse) en de introductie van het zogenaamde "veroorzakerprincipe". Dit principe houdt in dat degene die de ingreep pleegt financieel verantwoordelijk is voor behoud van eventueel aanwezige archeologische waarden. Ondertussen is dit vertaald in de Wet op de archeologische monumentenzorg (Wamz) die op 1 september 2007 van kracht is geworden. Met name de Monumentenwet is door de Wamz aangepast en gaat concreet in op de bescherming van archeologische waarden in bestemmingsplannen.

Het projectgebied ligt binnen de cultuurhistorische zones: Wierdendorpen, zones rond wierden en wierdendorpen, landschap met herkenbare onregelmatige blokverkaveling. Door Libau (Natasja van der Mei) is in mailbericht van 27-12-2107 aangegeven dat er vanuit archeologisch oogpunt geen bezwaar is tegen het gebruik als begraafplaats. Dit deel van de wierde is in het verleden afgegraven en weer aangevuld. Onder deze ophoging kunnen nog archeologische lagen aanwezig zijn maar die worden door het gebruik als begraafplaats niet of nauwelijks verstoord.

## 4.6 Water

Sinds 1 november 2003 is het verplicht plannen in het kader van de Wet op de Ruimtelijke Ordening te toetsen op water. Het doel van deze watertoets is waarborgen dat waterhuishoudkundige doelstellingen expliciet en op een evenwichtige wijze in beschouwing worden genomen. De waterhuishouding bestaat uit de overheidszorg die zich richt op het op en in de bodem vrij aanwezige water, met het oog op de daarbij behorende belangen. Zowel het oppervlaktewater als het grondwater valt onder de zorg voor de waterhuishouding. Naast veiligheid en wateroverlast (waterkwantiteit) worden ook de gevolgen van het plan voor de waterkwaliteit en verdroging onderzocht. De belangrijkste beleidsdocumenten op het gebied van de waterhuishouding zijn de Vierde Nota Waterhuishouding, Anders omgaan met water: Waterbeleid 21e eeuw, de Europese Kaderrichtlijn Water, Beleidslijn ruimte voor de rivier en de nota Ruimte. In het Nationaal Bestuursakkoord Water worden de gezamenlijke uitgangspunten geformuleerd voor een integraal waterbeleid in de 21e eeuw. De verant-

woordelijkheid voor de te treffen waterhuishoudkundige maatregelen gericht op: vasthouden, bergen en afvoeren van water ligt bij het waterschap (trits: kwantiteit) en het schoon 1/5 houden, scheiden en zuiveren van water (trits: kwaliteit) ligt bij alle betrokkenen en het waterschap. Provincies en gemeenten zorgen voor een integrale afweging en leggen deze vast in provinciale beleidsplannen en streekplannen, respectievelijk structuur- en bestemmingsplannen. De provincie geeft richting aan ruimtelijke ontwikkeling door de gebieden te benadrukken die van nature het eerst onder water komen te staan bij hevige regenval of overstromingen. De provincie wil dat deze gebieden gevrijwaard blijven van kapitaalintensieve functies.



Het beleid van waterschap Noorderzijlvest is verwoord in het beheerplan 2010 - 2015. De ruimtelijke zonering van de provincie heeft het waterschap hierin vertaald naar een eigen zonering met water als belangrijkste element. Het waterschap benadrukt in haar functiezonering de volgende aspecten: de hoogte van de waterpeilen en het gewenste grondwaterregime (GGOR), een optimale wateraanvoer en -afvoer (waterkwantiteit), de waterkwaliteit voor verschillende functies en de inpassing van water in het landschap.

Een ander belangrijk beleidsdocument van waterschap Noorderzijlvest is de beleidsnotitie Ruimte en Water. Deze notitie beschrijft de rol en taken van het waterschap in de relatie tussen ruimtelijke ordening en waterbeheer in bebouwd gebied en geeft de maatregelen en ambities van het waterschap in de lopende planperiode (2010-2015) weer.

Waterschap Noorderzijlvest is geraadpleegd om na te gaan welke aandachtspunten voor de natuurbegraafplaats van belang zijn. Het overleg is door het waterschap per e-mail als volgt samengevat: "In de Bodemkaart is de wierde Wierum "leeg", d.w.z. er zijn geen gegevens bekend over de grondwatertrappen. De omliggende gronden bevinden zich in grondwatertrap V. Echter bepalend in deze specifieke situatie is de hoge ligging van de wierde ten opzichte van het omliggende maaiveld én de gehanteerde streefpeilen van het oppervlaktewater. De hoogte van de bestaande begraafplaats ligt

tussen +4.40 mNAP en +4.80 mNAP. Het beoogde terrein heeft een hoogte van ca. + 4.30 mNAP aflopend naar ca. +2.00 mNAP. De maximale waterstand van het oppervlaktewater is -0.30 mNAP in de zomer en -0.93 mNAP in de winter. De waterstanden worden gehanteerd in de hoofdwatgang (Wierumertocht) direct grenzend aan de wierde aan de oostzijde. Het betreffende peilgebied is GPGKST0860, Jan Ploeg (zie de afbeelding hierboven).

Gelet op bovenstaande is het onze verwachting dat de eisen van het Besluit op de lijkbezorging geen belemmering zijn om een natuurbegraafplaats te realiseren. Een aandachtspunt is wel het hoogteverloop. Op de flanken van de wierde is de hoogte aanzienlijk minder dan op het centrale deel en dat heeft negatieve gevolgen voor de drooglegging.

Ter indicatie zou er een aantal grondboringen gedaan kunnen worden, vooral op de laagste delen, waarin de bodemopbouw zichtbaar wordt en tevens de grondwaterstand kan worden bepaald."<sup>1</sup>

Op dit punt wordt verwezen naar de bijlagen waarin het bedoelde onderzoek naar de bodemopbouw is opgenomen. Bij de uitwerking van het ontwerp zal nader overleg gevoerd worden met het waterschap over de te nemen maatregelen.

## **4.7 Externe veiligheid**

### **Wetgeving**

Externe veiligheid betreft het risico dat aan bepaalde activiteiten verbonden is voor niet bij de activiteit betrokken personen. Ten aanzien van externe veiligheid wordt onderscheid gemaakt tussen inrichtingen (Besluit en Regeling externe veiligheid inrichtingen), vervoer van gevaarlijke stoffen over wegen (thans de Risiconormering vervoer van gevaarlijke stoffen en binnenkort het Besluit transportroutes externe veiligheid met bijbehorend Basisnet) en vervoer van gevaarlijke stoffen door buisleidingen (Besluit en Regeling externe veiligheid buisleidingen).

### **Plaatsgebonden- en groepsrisico**

Bij externe veiligheid wordt onderscheid gemaakt in het plaatsgebonden risico (PR) en het groepsrisico (GR). Het PR is de kans dat een persoon die (onafgebroken aanwezig en onbeschermd) op een bepaalde plaats overlijdt als gevolg van een calamiteit met een inrichting of een transportmodaliteit. Het GR bestaat uit de cumulatieve kans per jaar dat een groep van een bepaalde omvang overlijdt als gevolg van een calamiteit met een inrichting of een transportmodaliteit.

Uit een inventarisatie van de nationale risicokaart (2013) blijkt dat het plangebied niet in het invloedsgebied van risicovolle inrichtingen, van transportroutes en van leidingen ligt. Op een afstand van circa 450 m ligt een transportbuis voor methaan. De voorgenomen ontwikkeling ligt buiten het risicogebied van deze buisleiding. Een uitsnede van het projectgebied uit de risicokaart is hieronder weergegeven.

---

<sup>1</sup> Het waterschap plaats hier wel een kanttekening bij, namelijk "dat is slechts een momentopname. Ook zou er, bij twijfel, een jaarrond gemeten kunnen worden door het plaatsen van een rij peilbuizen. Wil men de Gemiddeld Hoogste Grondwaterstand(en) vaststellen zal over een periode van 7 jaren gemeten moeten worden." Dit laatste wordt niet haalbaar geacht.



## 4.8 Ecologie

Vanuit het aspect ecologie vormen de gebiedsbescherming (Natuurbeschermingswet, 1998) en soortenbescherming (Flora en faunawet, 2002) een toetsingskader bij ruimtelijke plannen. Er mogen geen ontwikkelingen plaatsvinden die op onoverkomelijke bezwaren stuiten door effecten op beschermde natuurgebieden en/of flora en fauna.

### Toetsing en conclusie

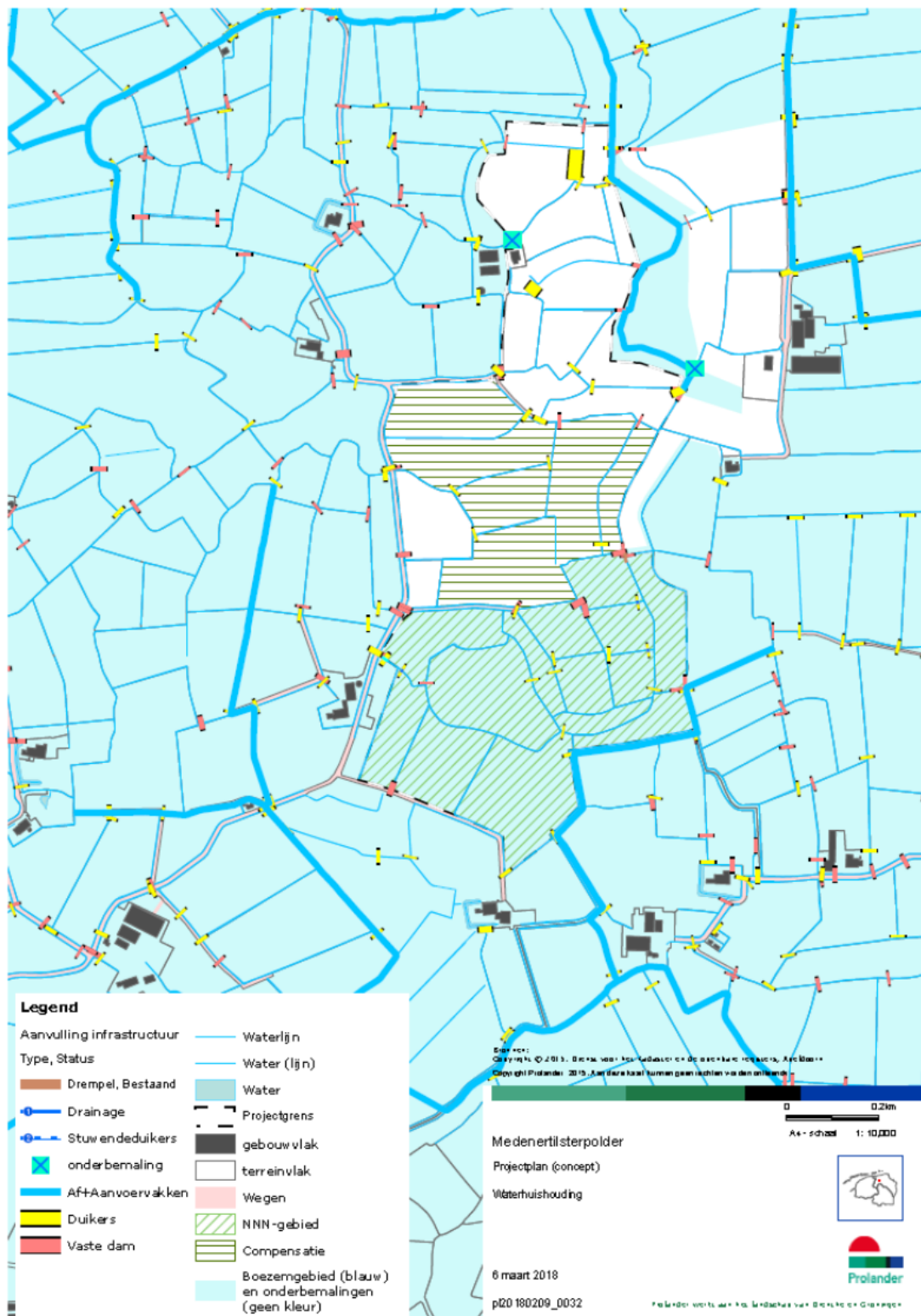
Om de uitvoerbaarheid van dit afwijkingsbesluit te toetsen, is een ecologische inventarisatie binnen het projectgebied uitgevoerd. Uit deze inventarisatie is naar voren gekomen dat er geen noodzaak bestaat voor een vooronderzoek in het kader van de Flora- en faunawet of een oriëntatiefase in het kader van de Natuurbeschermingswet 1998, dan wel een analyse van het Natuurnetwerk Nederland (NNN). Voor de volledige ecologische rapportage wordt verwezen naar de bijlagen.

Zoals vermeld in paragraaf 3.2 is met de provincie overeengekomen dat een wijziging van het bestaande beheertype 'Vochtig weidevogelgrasland (N13.01)' naar het beheertype 'Kruiden- en faunarijk grasland (N12.02)' wordt doorgevoerd in het Natuurbeheerplan Groningen 2019. Dit beheertype is goed te verenigen met een functie als natuurbegraafplaats. Door deze wijziging wordt voldaan aan de vereisten die voortkomen uit de positionering van het projectgebied binnen de NNN. Tevens is met de provincie overeengekomen dat de oppervlakte NNN die verloren gaat door o.a. de uitbreiding van de reguliere begraafplaats en de aanleg van paden en parkeerplaatsen elders door Het Groninger Landschap zal worden gecompenseerd.

De compensatieopgave is bepaald op totaal 2.000 m<sup>2</sup> (zie onderstaande tabel). In overleg met de provincie is bepaald dat de compensatie zal worden meegenomen in het compensatieplan voor provinciale infrastructurele ingrepen (o.a. 380kV NW Eemshaven-Vierverlaten & Fietsroute Plus Groningen-Winsum) in het lopende gebiedsproces Medenertilsterpolder (contactpersoon provincie: mevr. U. Nauta, afdeling LGW).

De compensatie zal onderdeel uitmaken van een groter compensatiegebied grenzend aan het weidevogelreservaat Medenertilsterpolder van Het Groninger Landschap in het Middag Humsterland (zie kaart blz. 27). Door combinatie met provinciale compensatieopgaven in de Medenertilsterpolder wordt een groter aaneengesloten areaal NNN-weidevogelreservaat gerealiseerd. Door deze areaalvergroting neemt de kwaliteit van dit weidevogelkerngebied toe.

Omschrijving	# m <sup>2</sup>
Parkeervoorziening (2.3 m x 5 m x 30 st.)	345
Uitbreiding reguliere begraafplaats (25 m x 30 m)	750
Entree & ontmoetingsplek	50
Beheerpad van graskeien (375 m x 1.20 m)	450
Hagen (220 m x 0.80 m)	176
Totaal	1.771
Afronding	229
Totaal	2.000





## **5 Uitvoerbaarheid**

### **5.1 Economische uitvoerbaarheid**

#### **Haalbaarheid**

Natuurbegraven is in Nederland een relatief onbekend fenomeen. In andere (omringende) landen is het echter al een gangbaardere manier van begraven. Zo zijn in Groot-Brittannië sinds 1993 al meer dan 250 natuurbegraafplaatsen tot stand gekomen. In Nederland zijn dat op dit moment 11. Naast Nederland is ook in landen zoals de Verenigde Staten, Nieuw-Zeeland, Australië, Canada, Japan, Italië, Duitsland en Zweden een ontwikkeling zichtbaar naar een milieubewustere omgang met lijkbezorging. Gesteld kan worden dat het voor steeds meer mensen een wens is om het lichaam terug te geven aan de natuur. Door middel van natuurbegraven kan aan deze wens een invulling worden gegeven.

Gezien deze ontwikkeling is de markt voor natuur begraven volop in beweging en staat het aan het begin van een productcyclus. In 2013 zijn er in Nederland circa 1200 natuurgraven gereserveerd en zo'n 600 uitgegeven voor direct gebruik (bron: Monuta). Dit resulteert momenteel in minder dan 1,3% van de stergevallen in een natuurbegrafenis. Dit percentage zal de komende jaren - zo is de verwachting - toenemen. Ter vergelijking in Engeland is het marktaandeel van natuurbegrafenissen momenteel meer dan 3% (bron: Natural Death Centre).

De verwachte stijging van het aantal natuurbegrafenissen wordt niet alleen veroorzaakt door een toename van het marktaandeel. Ook in absolute zin zal de markt voor begraven en cremeren groeien. In Nederland zullen, door een stijging van het sterftecijfer, de komende jaren het aantal begrafenissen en crematies fors stijgen.

#### **Uitvoerbaarheid**

Met het ontwikkelen van een natuurbegraafplaats in Wierum zijn verschillende kosten gemoeid, die grofweg kunnen worden onderverdeeld in projectkosten en aanlegkosten.

Na de aanleg van de natuurbegraafplaats wordt de exploitatie overgedragen aan uitvaartvereniging 'Algemeen Belang' uit Groningen. Deze uitvaartvereniging heeft zich aangesloten bij 'Green Leave'. Dit is een consortium van uitvaartondernemers in Nederland.

### **5.2 Maatschappelijke uitvoerbaarheid**

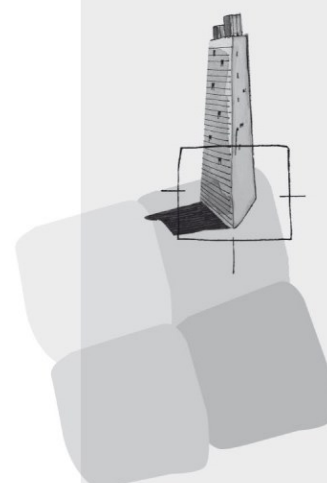
Naast de gebruikelijke procedure waarbij de omgevingsvergunning ter inzage zal worden gelegd, waarbij aan belanghebbenden de mogelijkheid wordt geboden hierop te reageren, heeft op aangeven van de gemeente ook een overleg plaats gevonden met omwonenden en andere belanghebbenden, waaronder De Nederlandse Hervormde Kerk Dorkwerd, eigenaar en beheerder van de aanwezige reguliere begraafplaats. Uit dit overleg zijn geen bezwaren tegen de voorgenomen ont-

wikkeling naar voren gekomen. Met de Nederlandse Hervormde Kerk is na nauw overleg overeenstemming met betrekking tot de uitbreiding van de reguliere begraafplaats. De inrichting hiervan zal door Het Groninger Landschap bij de realisatie van de natuurbegraafplaats worden meegenomen.

## **Colofon**

### **Rapport**

BügelHajema Adviseurs  
dhr. P. Gorissen



BügelHajema Adviseurs bv  
Bureau voor Ruimtelijke  
Ordering en Milieu BNSP  
Vaart nz 48-50  
9401 GN Assen  
**T** 0592 316 206  
**F** 0592 314 035  
**E** [info@bugelhajema.nl](mailto:info@bugelhajema.nl)  
**W** [www.bugelhajema.nl](http://www.bugelhajema.nl)

Vestigingen te Assen,  
Leeuwarden en  
Amersfoort